

3. Zomchak L., Melnychuk V. Creditworthiness of Individual Borrowers Forecasting with Machine Learning Methods. *International Conference of Artificial Intelligence, Medical Engineering, Education*. Cham: Springer Nature Switzerland. 2022. P. 553-561.
4. Zomchak L., Klochnyk O. External sector of Ukraine: tendencies, determinants and interdependencies between indicators. *Customs Scientific Journal*. 2023. №1. P. 62-69.
5. Zomchak L., Vdovyn M., Deresh O. Regional Economic Development Indicators Analysis and Forecasting: Panel Data Evidence from Ukraine. In *The International Conference on Artificial Intelligence and Logistics Engineering*. Cham: Springer Nature Switzerland. 2023. P. 217-228.
6. State Statistics Service of Ukraine. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (access date: 12.08.2024).

УДК 336:67

*Ковальчук Н.В.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Ефективна операційна діяльність є однією з ключових умов сталого розвитку підприємств в умовах динамічних змін ринкового середовища. Сучасні підприємства стикаються з необхідністю швидкої адаптації до викликів цифровізації, глобалізації та підвищення конкуренції. У цьому контексті розробка стратегій, спрямованих на оптимізацію операційної діяльності, стає важливим інструментом забезпечення конкурентоспроможності.

Слід зазначити, що ефективність операційної діяльності, в першу чергу, визначається здатністю підприємства забезпечувати максимальну продуктивність з мінімальними витратами ресурсів. У сучасній науковій літературі виділяють три основні підходи до оцінки ефективності: ресурсний, процесний та результативний [2].

Ресурсний підхід базується на оптимізації використання ресурсів підприємства. Основна мета цього підходу полягає в забезпеченні максимального результату з мінімальними витратами. Його ключові принципи включають: зниження матеріальних витрат; раціональне використання людських ресурсів; контроль витрат часу та скорочення виробничого циклу.

Зниження матеріальних витрат досягається шляхом оптимізації закупівель, впровадження енергозберігаючих технологій та мінімізації втрат ресурсів у виробничих процесах. В свою чергу раціональне використання людських ресурсів передбачає покращення умов праці, запровадження ефективних систем мотивації та автоматизацію рутинних завдань, що дозволяє підвищити продуктивність персоналу. Відповідно контроль витрат часу спрямований на скорочення виробничого циклу, усунення простоїв та вдосконалення логістичних процесів, що забезпечує більш ефективне функціонування підприємства в цілому.

Прикладом практичного застосування цього підходу є використання ERP-систем, які дозволяють автоматизувати процес обліку та управління ресурсами, а також прогнозувати їх використання, що сприяє зниженню загальних витрат підприємства.

Процесний підхід фокусує увагу на аналізі бізнес-процесів підприємства з метою їх синхронізації та вдосконалення. Цей підхід передбачає:

- картування бізнес-процесів, що охоплює візуалізацію та аналіз кожної виробничої ланки з метою визначити вузьких місць та уникнення дублювання завдань чи зайвих операцій;

- синхронізацію операцій, куди входить забезпечення узгодженості між підрозділами підприємства для уникнення конфліктів і затримок;

- оптимізацію процесів та спрощення складних процедур шляхом автоматизації виробництва.

Процесний підхід є основою концепції управління бізнес-процесами (Business Process Management, BPM). Використання інструментів BPM дозволяє ефективно впроваджувати зміни в операційну діяльність, підвищуючи її ефективність в цілому. Підприємства часто впроваджують системи автоматизації обробки замовлень клієнтів, які скорочують час їх виконання та знижують ризик помилок.

Результативний підхід передбачає оцінку ефективності операційної діяльності на основі досягнення конкретних цілей, таких як [3]:

- 1) підвищення якості продукції або послуг шляхом аналізу, відповідності продукції та послуг підприємства стандартам, потребам клієнтів чи вимогам ринку;

- 2) задоволення потреб клієнтів, куди входить оцінка рівня лояльності клієнтів, часу виконання замовлень, післяпродажного обслуговування;

- 3) економічна результативність та оцінка фінансових показників, таких як рентабельність, прибуток, окупність інвестицій.

Результативний підхід часто базується на застосуванні збалансованої системи показників (Balanced Scorecard, BSC), яка враховує як фінансові, так і нефінансові аспекти діяльності.

Прикладом практичного застосування є впровадження системи управління якістю ISO 9001, яка забезпечує контроль за всіма аспектами виробництва – від закупівлі сировини до задоволення клієнта кінцевою продукцією. Результативний підхід дозволяє оцінити ефективність операційної діяльності не лише через призму витрат чи процесів, а й з точки зору впливу на стратегічні цілі підприємства.

Основними теоретичними засадами підвищення ефективності операційної діяльності підприємств є сучасні концепції управління, які дозволяють оптимізувати використання ресурсів, зменшити втрати та підвищити якість продукції або послуг. Серед таких концепцій виділяються lean-технології, бережливе виробництво, теорія обмежень (TOC) та модель Total Quality Management (TQM) [1, с. 235].

Інтеграція lean-технологій полягає в усуненні всіх видів втрат, які не створюють доданої вартості для продукту чи послуги. Lean-методологія базується на таких інструментах, як 5S (організація робочого простору), картування потоків створення цінності (VSM), канбан (система управління

запасами) та кайдзен (безперервне покращення). Цей підхід дозволяє мінімізувати надлишкові витрати часу, ресурсів та матеріалів, фокусуючись на створенні максимальної цінності для клієнта.

Ощадливе виробництво, яке є частиною lean-філософії, спрямоване на забезпечення максимальної ефективності виробничих процесів. Воно акцентує увагу на вдосконаленні організації праці, гнучкому реагуванні на зміни попиту та усуненні надлишків у виробництві. Основна ідея цієї концепції полягає у створенні рівномірного виробничого потоку, що дозволяє уникнути перевантажень і дефіцитів.

Теорія обмежень (ТОС), розроблена Е. Голдраттом, наголошує на тому, що продуктивність системи визначається її «вузьким місцем» або критичним обмеженням. У межах цієї теорії пропонується ідентифікувати вузькі місця, оптимізувати їхнє використання та забезпечити безперервний потік у системі. ТОС часто використовується для управління складними виробничими або логістичними процесами, дозволяючи підприємствам концентрувати зусилля на усуненні найбільш критичних обмежень [4].

Модель Total Quality Management (TQM) акцентує увагу на забезпеченні високого рівня якості всіх процесів та операцій на підприємстві. Ця модель передбачає орієнтацію на клієнта, залучення всіх працівників до процесу покращення якості та прийняття рішень на основі аналізу даних. TQM сприяє створенню культури постійного вдосконалення, що є основою для підвищення конкурентоспроможності.

Таким чином інтеграція зазначених концепцій у практику управління дозволяє підприємствам не лише оптимізувати операційну діяльність, а й забезпечити стабільний розвиток, орієнтований на довгострокові результати. Вони створюють основу для адаптації до змінного ринкового середовища, мінімізації ризиків та покращення внутрішньої організації процесів. Практична реалізація стратегій підвищення ефективності дозволяє досягти економії ресурсів, покращити якість продукції та забезпечити стійкий розвиток підприємства в умовах високої конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Марченко В.М., Тульчинська С.О., Макалюк І.В. та ін. Основи підприємницької діяльності [Електронний ресурс] : підручник / за редакцією д.е.н., проф. Марченко В.М. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с.
2. Погребняк А.Ю., Медведєва А.Д. Напрямки підвищення ефективності діяльності підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2018. № 21. С. 191-198.
3. Швець Ю.О., Бурдило О.В. Оцінка інвестиційного клімату в Україні: стан, проблеми та шляхи його поліпшення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 12, частина 2. 2017. С. 165-168.
4. Todoshchuk, A., Motorniuk, U., Skliaruk, T., Oliinyk, I., Kornieieva, T. Modelling Information Systems for Personnel Management: Navigating Economic Security in the Transition to Industry 5.0. *Ingenierie des Systemes d'Information*, 28(3), 2023, pp. 595-601.